

STUK

judithvisser.nl

Judith Visser

S T U K

Eerste druk 2008
Elfde druk 2016

© 2008 Judith Visser

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur.

Wat gek dat ik mezelf zo zag liggen. Ik was wit, bleker nog dan gewoonlijk, met mijn haar in een lange vlecht die langs mijn hals naar beneden lag op het roze vest dat ik droeg. Er brandde een kaars, één maar, een grote lange witte. Hij stond in een kandelaar waarvan het gouden toplaagje aan het afbladderen was. Ik zag geen rouwende mensen. Sterker nog, er waren helemaal geen mensen. De zaal waarin ik lag opgebaard was leeg, er zat niemand op de stoelen. Zelfs mijn moeder was niet aanwezig. En ook in het vertrek ernaast, in de ruimte waar de mensen elkaar na afloop huilend in de armen hadden moeten vallen, troost zoekend, vol ongelooft hun hoofd moesten schudden en mompelen: ‘Ze was nog zo jong, zestien pas...’ bleef het stil, de koffie en cake onaangeroerd. Er werd muziek gedraaid, dat wel, maar het waren klanken die ik niet kende, iets instrumentaals, het klonk klassiek. Wie had dat uitgekozen?

Ik was terug in mijn lichaam, de paarse voering van de kist voelde koud aan in mijn nek. Een oude magere man met grijs piekerig haar, gekleed in een zwart pak, bevond zich plotseling ook hier. Hij liep naar mijn kist. Ik wilde mijn mond opendoen, hem vragen waarom ik hier lag, wie hij was, waar mijn moeder uithing op de crematie van haar eigen kind en wie mij in godsnaam dit vreselijke roze vest had aangetrokken. Maar ik

kon me niet bewegen. Mijn stem deed het niet, mijn gezicht was bevroren en ik kon niet eens met mijn ogen knippen.

De man glimlachte me toe, een rustige, wijze glimlach, waarmee hij leek te zeggen dat het beter was zo.

En misschien had hij wel gelijk.

Hij sloot de kist, het was donker. En benauwd. Het rook naar het zaagsel in Sattnins kooi.

Sattnin!

Wie zorgde er nu voor hem? Stel dat mijn moeder hem inderdaad naar de kinderboerderij had gebracht om hem als voer aan de slangen te geven, iets waar ze pas nog mee had gedreigd tijdens onze zoveelste ruzie? Ik moest eruit! Weg hier!

Met mijn handpalmen duwde ik tegen de bovenkant van de kist, maar er was geen beweging in te krijgen. Het deksel zat muurvast.

Plotseling was mijn stem terug. ‘Nee!’ riep ik. ‘Laat me eruit!’ Ik ramde met mijn vuisten boven mijn hoofd.

Niemand hoorde me.

De muziek was afgelopen. Voetstappen stierven weg, steeds verder, niemand reageerde op mijn geschreeuw en gebonk. Ergens werd een deur gesloten. Toen was het stil.

Thuis, in mijn kamer, lag er een ander meisje in mijn bed. Een nieuwe dochter voor mijn moeder.

Blond.

Ik werd wakker met hoofdpijn.

Een nachtmerrie waaruit ik helaas níét ontwaakte, was het Mercatus College. De hele zomervakantie had ik gehoopt dat het vierde schooljaar anders zou worden, dat er misschien eindelijk betere tijden zouden aanbreken, dat ik nu eens een keer niet bij hen in de klas zou komen. Dat ik ze alleen maar af en toe in de gang zou zien, waar ik ze tenminste kon proberen te ontwijken en er verder niets meer mee te maken zou hebben. Dat mijn eerste drie jaren op deze school gewoon waren tegengevallen en dat het nu misschien eindelijk beter zou gaan.

Maar toen ik een week voor aanvang van het nieuwe jaar per e-mail de klassenlijst kreeg toegestuurd, had ik mijn beeldscherm een knal gegeven. En nog een. Met mijn vuist. De monitor had gewankeld, maar had daarna zijn evenwicht teruggevonden en het beeld was hetzelfde gebleven, onverstoort. Ik had het niet verkeerd gezien. En weer had ik me afgevraagd wie die lijsten samenstelde en hoe ze dat dan deden, of er op de computer een zooi namen door elkaar gehusseld werden en vervolgens door drieën gedeeld zodat ze drie klassen hadden, of dat er daadwerkelijk iemand was die dacht: ja, laten we Elizabeth Versluys maar in klas 4b plaatsen, gezellig bij Sabina de Ruiter, Sebastiaan Volkers en Jeremy Hasselbank. Net als de afgelopen drie jaar!

Het enige positieve aan 4b was de aanwezigheid van Alec Leewenburgh, die dit jaar eindelijk bij mij in de klas zat. Voorheen had ik hem regelmatig op en rond de school gezien, waarbij hij me was opgevallen omdat hij er veel ouder en wijzer uitzag dan de andere jongens van onze leeftijd. Hij had een volwassen uitstraling, als een man in een jongenslichaam. Zoiets trok de aandacht, vooral op het met puisten bezaaide Mercatus.

Alec was altijd in het gezelschap van Riley Konings, een uitzonderlijk knap blond meisje. Ook zij zat dit jaar voor het eerst bij mij in de klas en zij en Alec vormden een ongelooflijk mooi stel. Ik betrapte mezelf erop dat ik tijdens de les naar hen zat te staren, maar dat ging niet anders. Je móést wel naar ze kijken. Ze waren, in al hun perfectie, eindeloos fascinerend.

Ik maakte totaal geen kans bij Alec, dat wist ik heus wel. Het was onzin om verliefd op hem te zijn. Hij kwam uit een andere wereld, een gesloten wereld achter een deur waar ik geen sleutel van had. Zijn leven was *members only*, de vipparty waarvoor ik nooit zou worden uitgenodigd.

Hij was van Riley.

Als deze pauze was afgelopen hadden we nog één uurtje les, wiskunde, en dan kon ik eindelijk naar huis. Na de kerstvakantie was ik begonnen de pauzes door te brengen op het toilet toen ook de aula niet meer veilig was. Ondanks de twee wisselende docenten die aan de tafel op het podium zaten en daar toezicht hielden, vond Sabina toch altijd wel een manier om onopvallend chocomel over mijn broek te gooien of mayonaise in mijn haar te smeren. Op de wc kon ze in ieder geval niet bij me komen.

Toen de bel liet weten dat de pauze voorbij was, opende ik de toiletdeur en stapte naar buiten, de trap op. Langzaam liep ik over de gang van de tweede verdieping naar lokaal 2.3.

Kut.

Zowel Sabina als Jeremy en Sebastiaan stonden nog voor de deur van het lokaal, als enigen, met hun rug naar me toe, terwijl de rest van de klas zo te zien al binnen was.

Ik stond halverwege de gang stil.

Vanaf de andere kant van de gang kwam meneer Schop aangelopen, hij snelde met grote passen op het lokaal af. Hij wenkte me. ‘Vooruit, Elizabeth! Waar wacht je op? De bel is gegaan, we gaan beginnen!’

Sabina, Jeremy en Sebastiaan keken tegelijk om. Sebastiaan

grijnsde. Terwijl Sabina en Jeremy achter meneer Schop aan naar binnen liepen, bleef hij staan. Vlug liep ik hem voorbij. Ik stond al met één voet in de klas toen hij me ineens ruw opzij duwde en zich voor me langs drong. ‘Uitkijken, varken!’

Toen de les was afgelopen en we vrij waren liep ik als eerste de school uit. Vlug, voordat Sabina er ook zou zijn, toog ik naar de fietsenstalling en haalde mijn fiets van het slot. Maar al voor ik de fiets uit het rek haalde zag ik het.

Lekke banden.

Alweer. Ik vloekte.

Terwijl ik terug de school in liep, op zoek naar Sundar, stond Sabina samen met Denise op het schoolplein te roken. Denise bleef vaak na de laatste les nog rondhangen om op haar vriendinnen uit 4c te wachten. Ze was vreselijk arrogant omdat ze ooit een keer in de *Cosmogirl* had gestaan en zich daardoor verbeeldde dat ze Holland’s Next Top Model was, maar ze deed gelukkig niet mee aan de pesterijen.

‘Moet jij nog niet naar huis, Elizabeth?’ vroeg Sabina met een uitgestreken gezicht toen ik langs hen heen liep.

Ik deed of ik haar niet hoorde.

Toen ik samen met Sundar terug de fietsenstalling in liep stond ze er niet meer. Sundar was de conciërge en de held van de school. Als er een groepje jongens met elkaar op de vuist raakte dan was hij het die tussenbeide kwam, toen een meisje uit de vijfde een keer last had van haar opdringerige ex was hij het die de agressieve jongen de school uit zette. En hij was een ster in het plakken van banden. Maar ondanks de grapjes die hij zoals altijd ook nu weer maakte, en die als een tweede natuur zijn mond uit rolden, kon ik aan zijn ogen zien dat hij medelijden met me had. Het was al de derde keer deze maand.

's Avonds in bed luisterde ik naar de ademhaling van Sattnin. Hij lag zoals gewoonlijk naast me op het kussen, links van mijn gezicht. De typerende zoete geur van zijn slapende lijfje was vertrouwd, de lekkerste lucht die er bestond. Voor veel mensen was een rat ongedierte, maar dat kwam doordat ze niet beter wisten. Sattnin was mijn vriend. Hij was slim, grappig en de enige op de hele wereld die van me hield zoals ik was.

‘Hoe vaak moet ik je nou nog zeggen dat je dat smerige beest niet bij je in bed moet laten?’ vroeg mijn moeder regelmatig. ‘Hij poept en pist op jouw kussen en jij ligt er vervolgens met je gezicht op, lekker fris!’

En ik kon haar honderd keer uitleggen dat Sattnin zindelijk was en nooit zijn behoefte buiten de kooi deed, maar ze wilde het niet horen. Mijn moeder begreep me niet en dat zou ze nooit doen ook. Ze had er geen idee van wat ik allemaal moest doorstaan op school. Als ze het wel wist dan zou ze het uit haar hoofd laten om zo negatief te doen over iets wat me juist gelukkig maakte, het enige wat me gelukkig maakte.

Wanneer ze later deze avond eindelijk uit haar werk thuiskwam en zachtjes mijn deur opende om te kijken of ik al sliep, dan zou ze Sattnin zien die zich opgerold tegen mijn wang had aangevleid en ze zou zuchtend de deur weer sluiten. Dat er haren onder mijn kussen lagen, lange strengen die ik iedere avond uit mijn hoofd trok, wist ze niet. Dat mijn hoofdhuid op het moment dat ze mijn kamer in keek nabrandde van wat ik had gedaan, wist ze evenmin. Ver nadat zij zelf naar bed ging zou ik nog wakker zijn, wensend dat de nieuwe dag wegbleef, op veilige afstand aan de andere kant van de nacht. Maar uiteindelijk viel ik toch in slaap. Het werd steeds vanzelf weer morgen.

We hadden sinds mijn vader bij ons weg was nooit meer aan tafel gegeten. Eigenlijk hadden we niet eens een echte eettafel meer, want mijn moeder gebruikte hem voor het werk dat ze mee naar huis nam. Hij was bedolven onder de mappen en dossiers. Iedere avond schepte mijn moeder ons eten in de keuken al op een bord en aten we het in de woonkamer op, zittend op de bank voor de televisie.

Onze leeggegeten borden stonden voor ons op de donkerbruine salontafel, grijze placemats eronder. De placemats waren een treffende afspiegeling van ons bestaan, kleurloos en besmeurd. De vlekken erop, gemorste stukjes vette troep, waren de pesterijen die mijn leven vervuilden. Of misschien was ik zelf wel het vuil, was de wereld een placemat en ik de vetvlek die er ongewild op was terechtgekomen.

Riley at niet zittend op de bank, dat wist ik zeker. Zij zat vast samen met haar ouders aan een mooi gedekte tafel met een schoon wit tafelkleed en een gouden kandelaar in het midden. Het kaarslicht verspreidde een warme gloed over haar gezicht en de televisie stond uit, want die hadden ze in huize Konings niet nodig om het tijdens de avondmaaltijd gezellig te hebben. In plaats daarvan voerden ze gesprekken met elkaar, vertelde Riley over haar belevenissen op school en schonken haar

ouders elkaar een gelukkige glimlach omdat ze zo trots waren op hun perfecte dochter. Riley at kaviaar en gestoomde exotische groentes. Ze dronk versgeperst vruchtensap uit kristallen glazen. Het bestek was van echt zilver en werd iedere dag gewreven en gepoetst, en ze morste nooit iets. Haar ouders dronken champagne of dure rode wijn die haar vader op voorraad had in hun eigen wijnkelder onder het huis. En iedere –

Mijn moeders stem haalde me terug naar mijn eigen avonden. ‘Morgenavond moet ik weer overwerken, Lizzie. Maar ik heb in de vriezer gekeken en er liggen nog drie maaltijden. Je kunt dus kiezen welke je wilt.’

Ik keek op. Op de tv was een reclame te zien van een blond meisje dat samen met haar vriendinnen in een roze cabriolet reed en hysterisch lachte omdat ze zo blij was met haar gladgeschoren benen. Een roze scheermesje werd triomfantelijk getoond, naast de brede glimlach van het fotomodel, dat een kort wit broekje droeg en nu trots haar benen de lucht in stak.

‘Lizzie? Ik praat tegen je.’

‘Ik heb je gehoord,’ zei ik. ‘Morgen diepvriesmaaltijd.’

Mijn moeder zuchtte. ‘Ik weet dat ik de laatste tijd vaak overwerk, maar dat is nu eenmaal niet anders. De vorige keer zei je dat je het begreep.’

‘Doe ik ook.’

‘Nou, waarom trek je dan een gezicht alsof het vreselijk is om zelf even je eten op te warmen? Er ligt zelfs nog een pizza tussen, als het goed is.’

Ik zweeg en keek weer naar de tv.

Vanuit mijn ooghoek zag ik mijn moeders vragende gezicht, de wallen onder haar ogen, de groef tussen haar wenkbrauwen. Rimpels die er een paar jaar geleden nog niet waren geweest, werden met de dag dieper. Ik voelde hoe ze naar me keek, wachtend op een reactie.

Ik stond op. 'Ik ga mijn huiswerk maken.'

'Lizzie,' zei mijn moeder nog, maar ik liep de kamer al uit.

Lizzie. Ik haatte het wanneer ze me zo noemde. Als er één naam was die niet bij me paste dan was het wel Lizzie. Ik wist heus wel dat mijn moeder graag had gewild dat ik een Lizzie was. Een mooie dochter, een knap meisje met een klein wip-neusje en kuiltjes in haar wangen. Zo eentje die tender was en op ballet zat. Die een roze haarband droeg en altijd een gezonde bloes op haar gezicht had. Die veel vriendinnen had, graag lachte, sms'jes ontving, geliefd was bij iedereen.

Lizzie. Iedere keer wanneer mijn moeder me zo noemde werd ik gestoken door haar teleurstelling, de verbittering over het feit dat haar dochter nooit een Lizzie zou zijn maar in plaats daarvan die dikke ongezellige Elizabeth was. Met bril, pluishaar en glimmende neus. Die wijde truien droeg en een afkeer had van alles wat roze en meisjesachtig was. Maar die tegelijkertijd een geheime en eindeloze fascinatie had voor die onbereikbare pluchen pastelwereld waar zij zelf zo volledig buitenstond.

Het punt was dat mijn moeder geen recht van spreken had, ze zag er zelf net zo uit als ik. Een paar weken geleden nog had ik zelfs tegen haar gezegd dat ze de frustraties over haar eigen uiterlijk niet op mij moest afreageren. Even was ze stil geweest, toen had ze gezegd dat zij een carrière had waar ze zich op moest richten en dat ze geen tijd had om ijdel te zijn. Maar dat ik een jonge meid was en dat ik daarom mijn best zou moeten doen om wat leuker voor de dag te komen. Want zij zou het wel weten als ze mijn leeftijd had, merkte ze dan voor de duizendste keer op.

Helaas sprak ze daar nog de waarheid over ook. Ze had er zelf als tiener namelijk inderdaad heel anders uitgezien dan ik nu. Ik wist dat doordat ik vroeger, toen mijn oma er nog was, vaak bij haar door oude fotoalbums had gebladerd. Zittend op de ge-

zellige bank met de zachte lichtgroene kussens had ik gebiologeerd naar de foto's gestaard van mijn moeder als meisje van mijn leeftijd. En ook toen mijn moeder met mijn vader trouwde was ze nog steeds een aantrekkelijke vrouw geweest. Slank en met een vrolijk gezicht. Haar aftakeling was pas begonnen toen ik naar groep acht ging en zij haar werk als accountant weer opakte. Ineens verschenen er hooggesloten blouses in haar kledingkast en verdwenen de leuke jurkjes naar zolder. Ze stopte met het highlighten van haar bruine haar en voor sporten was geen tijd meer, het werk ging voor. Haar uiterlijk veranderde. Mijn moeder werd log en zwaar, verruilde haar lenzen voor een bril en droeg ook in de weekenden haar haar in een vlecht.

Mijn vader bleef steeds vaker en langer weg.

Toch was het als een schok gekomen, de mededeling dat mijn vader 'ergens anders ging wonen'. Het gebeurde precies in de zomer voordat ik naar de middelbare school zou gaan en vlak voordat we met zijn drieën naar Italië zouden vertrekken voor een vakantie die uiteindelijk nooit is doorgegaan.

'Maar wáár ga je dan wonen?' had ik verbaasd gevraagd. Ik kende genoeg jongens en meiden van wie de vader en moeder uit elkaar waren, maar mijn ouders zouden zoiets stoms toch zeker niet doen? Scheiden was iets dat andere ouders deden, niet die van mij. Dat bestond niet.

'Ik ga een tijdje naar het buitenland, Liz, voor mijn werk. Naar Amerika.'

Waarom mijn ouders niet gewoon meteen eerlijk waren geweest en me duidelijk hadden verteld dat hun huwelijk voorbij was, wist ik niet. Misschien wilden ze me voorzichtig aan het idee laten wennen, misschien dachten ze dat ik nog een kind was dat het toch niet zou begrijpen. Maar ik was niet gek. Ons huis had dunne muren en vaak kon ik de gesprekken tussen mijn ouders letterlijk verstaan. Mijn moeder, die met een van

emoties overslaande stem telkens over ene Rachel begon en deze vrouw een slet en een hoer noemde. Mijn vader, die haar zwaar geïrriteerd waarschuwde niet zo hard te praten en uiteindelijk de deur uit stormde, keer op keer.

Ik hield me op die momenten stil in mijn slaapkamer, waar ik samen met Rudy diep wegdook onder het dekbed en wachtte tot alles weer rustig werd. Rudy voelde mijn verdriet, lag naast me en likte mijn tot vuisten gebalde handen. Hij begreep er net zo weinig van als ik. Een paar weken later, toen mijn vader al naar Amerika was, moest ik afscheid van hem nemen. Hij was dertien geweest, één jaar ouder dan ik. Hij had een hersentumor en er was niets meer aan te doen. Volgens de dierenarts had hij ondraaglijke hoofdpijn waardoor hij overgevoelig was voor geluid. Zelfs iets simpels als een rinkelende telefoon deed hem onder de tafel wegkruipen van ellende en de dierenarts had gezegd dat het niet eerlijk was om hem nog langer te laten lijden.

We waren alleen gegaan, op die laatste dag. Hij en ik. Ik wilde zelf afscheid van hem nemen, zonder mijn moeder erbij. Ze zou mijn laatste moment met hem alleen maar verpesten met haar aanwezigheid, er toch niets van begrijpen. Hem achterlaten op de koele roestvrijstalen tafel was het moeilijkste wat ik ooit had moeten doen. Rudy's ogen waren gesloten, het was bijna alsof hij alleen maar sliep, maar volgens de dierenarts was het gebeurd. Voorbij. Terug naar huis liep ik langzaam, mijn hoofd gebogen en Rudy's riem in mijn hand. Mijn schaduw op de stoep zag er kaal en verlaten uit zonder die van Rudy ernaast. Toen ik in de straat aankwam zag ik zijn mand buiten bij het vuilnis staan. Zijn mand, waar hij eerder die middag nog nietsvermoedend een dutje in had gedaan, was door mijn moeder meteen weggegooid alsof het niets was. Ik rende ernaartoe, trok het bij het afval vandaan en zakte door mijn knieën. Met mijn handen streelde ik de binnenkant van de stoffen mand, zag de afdruk van zijn lijf er nog in, zijn haren, ik

kon zijn warmte bijna nog voelen. Ik huilde. Ik huilde totdat ik het gezicht van de buurvrouw voor het raam zag verschijnen en even later mijn moeder naar buiten kwam, geschrokken. ‘Lizzie! Kom naar binnen, wat doe je?’

‘Je hebt zijn mand bij het vuil gezet! Bij het vuil! Hoe kon je?’ Ik hoorde de snikken in mijn stem, wist dat de burens het ook hoorden, maar het interesseerde me niet.

Mijn moeder trok aan mijn arm. ‘Kom mee, Lizzie. Ik vind het ook heel erg, heus. Maar Rudy is er niet meer en zijn mand brengt hem niet terug.’

Ze begreep het niet. Ze was zomaar vergeten hoe hij en ik samen waren opgegroeid, dat hij mijn eerste maatje was geweest. Hoe ik, toen ik nog geen jaar oud was, had leren lopen door me aan zijn halsband vast te klampen terwijl ik door de huiskamer waggelde en hij geduldig naast me liep. Het enige waar mijn moeder nog aan kon denken was de scheiding.

Later die vakantie, toen mijn vader al bijna drie weken weg was, had mijn moeder me na lang aandringen eindelijk verteld wie die Rachel nu eigenlijk was. Ze was een Amerikaanse vrouw die mijn vader via zijn werk had leren kennen. Mijn vader en zij waren verliefd op elkaar geworden en hij woonde nu bij haar in Amerika. Dat was mijn moeders versie van het verhaal en meer dan deze beknopte details wilde ze er niet over kwijt. Wanneer ik doorvroeg, perste ze haar lippen stijf op elkaar en staarde voor zich uit. ‘Het heeft geen zin om het erover te blijven hebben, Lizzie. Jouw vader heeft zijn keuze gemaakt en meer valt er niet te vertellen.’

Nog geen week later kreeg ik haar zelf te zien. Want alsof het vertrek van mijn vader en het overlijden van Rudy nog niet genoeg was geweest, overleed mijn oma die zomer. Ik kon het niet geloven. Mijn oma, mijn geweldige lieve oma was volledig onverwachts in haar slaap overleden.

‘Niet waar,’ zei ik toen mijn moeder het me vertelde. ‘Ik geloof je niet. Je liegt.’

Zelfs toen ik haar een paar dagen later zag liggen, in haar kist, nadat mijn moeder me nog had afgeraden om te gaan kijken, was het niet te bevatten dat dit echt gebeurde. Het was een grap, dat kon niet anders. Mijn oma zou straks ineens haar ogen opendoen, iedereen laten schrikken en schateren: ‘Haha! Waren jullie daar even mooi ingetrapt allemaal, of niet?’

Maar ze opende haar ogen niet. Ze hield ze dicht, haar korte grijze wimpers rustend op ingevallen wangen die ineens een heel andere kleur hadden dan normaal. Ik wilde vooroverbuigen en haar kussen, op haar voorhoofd. Ik wist zeker dat ze het zou voelen. Maar ik durfde niet.

Mijn vader had het in zijn hoofd gehaald dat het geen kwaad kon om Rachel die dag mee te nemen. Hij zag het probleem er niet van in dat mijn moeder, op de begrafenis van haar eigen moeder, oog in oog kwam te staan met de vrouw voor wie haar man haar had verlaten. Iemand die zonder overleg haar plaats had ingenomen en die tijdens de plechtigheid zelfs op de eerste rij zat, naast mijn vader, op slechts een paar stoelen afstand van mij en mijn moeder. Ze zag er heel anders uit dan ik me had voorgesteld. Ze was blond en absurd slank. Ik keek van haar naar mijn moeder, die naast me zat en die ik voor het eerst in mijn hele leven onbeheerst zag huilen, haar gezicht nat en vlekkerig en haar neus rood. De twee vrouwen hadden niet méér van elkaar kunnen verschillen.

Mijn oma keek me aan vanaf de foto die ingelijst op de kist stond, ze doorgrondde mij zoals mijn oma dat altijd kon. De tranen brandden achter mijn ogen en ik moest knipperen om ze tegen te houden en op mijn lip bijten om ze weg te slikken, want ik wist dat als ik eenmaal zou beginnen met huilen ik niet meer zou kunnen stoppen. Misschien wel nooit meer. Door mijn traanvocht heen zag ik mijn vader, die eruitzag alsof het hem allemaal

niet raakte. Zijn ogen waren droog, zijn gezicht onbewogen en zijn hand lag op de in een zwarte panty gehulde dij van Rachel.

Het was in de ontvangstruimte, voordat de crematie begon, de eerste keer geweest dat ik mijn vader weer zag sinds hij was vertrokken. En terwijl ik aan de ene kant niets liever had gewild dan als een klein kind op hem af te rennen, in zijn armen te springen net als vroeger, mijn ogen te sluiten en te doen alsof er helemaal niets was veranderd en hij nooit bij me was weggegaan, wilde ik hem tegelijkertijd aanvliegen, toeschreeuwen, haten en daarna hard op de tenen stampen van de vrouw die naast hem stond. Haar harextensions lostrekken, een ladder in haar panty maken, haar magere lijf een duw geven en antwoord eisen op de vraag hoe ze in vredesnaam kon denken dat het oké was om een vader zomaar bij zijn eigen dochter vandaan te lokken.

Maar in plaats daarvan had ik mijn vader de rug toegekeerd en me bij mijn moeder gevoegd, die zwijgend tussen haar zussen in stond te snuffen en een druppel aan haar neus had hangen. Op dat moment wist ik niet voor wie ik een grotere afkeer voelde: voor Rachel of voor haar. Zij had mijn vader zomaar laten gaan. Hoe kon ze? Als zij zichzelf niet zo had laten verslonzen en bovendien niet alleen maar aandacht voor haar werk had gehad, was er geen gat in hun huwelijk gekomen en was hij nooit verliefd op een ander geworden. Dat wist ik zeker. Ze stond wel te huilen, maar ze besepte niet eens hoe dit voor mij was. Al was het mij zelf natuurlijk ook niet gelukt mijn vader bij me te houden. Hij was liever bij die blonde vrouw – die met een zelfverzekerd gezicht om zich heen keek alsof het volslagen normaal was dat ze hier aanwezig was terwijl ze mijn oma niet eens had gekend – dan bij zijn eigen dochter. Er was iets enorm mis met mij, dat kon niet anders.

De rest van de crematie verliep in een waas. Ik vond troost in het vooruitzicht dat ik ooit mijn oma weer zou zien, dat ze op me wachtte in de hemel waar ze het zo vaak over had gehad. Mijn ouders waren geen van beiden gelovig, maar mijn oma wel en ze had me verteld over de mooie plek waar mensen heen gingen wanneer ze het aardse leven achter zich lieten. Terwijl de toespraak van oom Jeff naar de achtergrond vervaagde, hoorde ik in mijn hoofd haar stem, zag ik weer voor me hoe haar ogen glansden toen ze sprak over die andere wereld, waarin volgens haar mijn opa leefde en waar iedereen gelukkig was.

Naast mij ging mijn moeder steeds harder huilen en ze moest uiteindelijk door mijn tantes ondersteund worden toen we naar een andere ruimte liepen, waar drankjes klaarstonden en iedereen ineens veel meer belangstelling had voor het begroeten van oude vrienden en bekenden dan voor het feit dat mijn oma in de zaal ernaast eenzaam en koud in een kist was achtergebleven. Mijn vader was er ook, in die ruimte, en kwam recht op me af lopen. Zijn gezicht stond ernstig. Waar had hij Rachel zo snel gelaten?

‘Liz,’ zei hij.

Ik zat op een stoel, aan een tafel bij mijn nichtjes, die druk met elkaar in gesprek waren, en keek hem aan. Ik bewoog niet, was versteend.

Hij kwam bij me staan, legde zijn hand op mijn schouder. ‘Liz...’

Vanuit mijn ooghoek zag ik mijn moeder, die nog steeds bij mijn tantes stond, haar hoofd mijn kant op draaien. Haar ogen werden groot toen ze mijn vader zag.

Ik keek naar de hand van mijn vader. Zijn trouwring was er net als bij mijn moeder vanaf, de huid was gebruind. En toch was het nog steeds de hand van mijn vader, mijn vader. Aan wie ik nog zo veel wilde vragen. Die ik miste, ondanks alles wat er was gebeurd.

‘Papa,’ zei ik zachtjes.

‘Wat doe jij hier?’ klonk de stem van mijn moeder ineens naast ons, luid. ‘Waar heb je die blonde hoer gelaten?’

‘Anne, alsjeblieft,’ zei mijn vader dringend. ‘Niet hier, niet nu.’

‘Niet hier?’ krijste mijn moeder. Mijn nichtjes waren stil geworden, iedereen keek naar ons, ik voelde het. ‘En waarom niet?’

Mogen de mensen hier soms niet weten wat voor smeerlap jij bent? Dat je niet durft toe te geven dat je al maandenlang een verhouding had met die gratenbaal? Met die del? En dan nu proberen jezelf schoon te praten bij Lizzie zeker? Nou –’

Mijn vader had zijn hand van mijn schouder gehaald. ‘Het spijt me, Liz,’ zei hij. ‘Ik had even rustig met je willen praten, maar daar krijg ik geen kans voor. Ik ga.’

‘Ja, ga!’ schreeuwde mijn moeder. ‘Je hebt hier niets te zoeken. Ga!’

Zonder haar nog aan te kijken draaide mijn vader zich om en liep weg. Ik stond op, maar mijn moeder drukte me terug in mijn stoel. ‘Hier blijven, Lizzie.’

‘Houd je kop!’ Ik duwde haar arm opzij en kwam weer overeind. Snel liep ik achter mijn vader aan. Zijn lange gestalte, gekleed in een donker pak, verdween met grote passen door de gang en ik moest bijna rennen om hem bij te houden. Juist toen ik hem wilde roepen, zag ik Rachel, die bij de ingang op hem stond te wachten.

Hij kuste haar, hand in hand liepen ze naar buiten.

Met mijn moeder had ik hem nooit zo zien lopen.

Ik draaide me om.

Als gevolg van de scheiding van mijn ouders besloot mijn moeder het huis in Dordrecht, de woning waarin ik mijn hele leven had gewoond en waarin overal herinneringen lagen, te verkopen. Veel vlugger dan ik had verwacht verhuisden we naar een flat in Rotterdam, de stad waar mijn moeder had ge-

woond voordat ze met mijn vader trouwde en waar ze haar leven weer kon oppakken. Aan mijn leven werd blijkbaar niet gedacht. Dat ik nu ineens naar een hele andere middelbare school moest dan dat we hadden gepland, was voor haar niet meer dan een kiezelsteentje op de weg. En ze ging zo op in haar eigen drama dat ze er blind overheen croste, zonder te beseffen dat ik op de achterbank zat en wagenziek was, dat ik het raam wilde opendoen om te kotsen, al mijn verdriet eruit te braken en het liefst over haar heen zodat ik misschien eindelijk eens tot haar zou doordringen.

Dat mijn moeder er sowieso geen fuck van begreep bleek wel toen ze na de dood van Rudy opmerkte dat het misschien maar beter was zo, omdat er in de flat waar we zouden gaan wonen toch niet genoeg plek voor hem zou zijn geweest. Ze meende het nog ook, aan haar gezicht kon ik zien dat ze echt geloofde dat ze me troostte met zo'n idiote opmerking.

En dat al mijn klasgenootjes van de basisschool naar het Calvino College in Dordrecht gingen en ik als enige naar een onbekende school in Rotterdam-Zuid moest, was in haar ogen juist goed. 'Zie je dat dan niet, Lizzie? We maken allebei een nieuwe start. Dit is een fris begin, maak er wat van!'

Zo geweldig was dat 'frisse begin' niet. Niet alleen ging het gepaard met extra kilo's die, doordat ik steeds meer was gaan eten, snel maar bijna ongemerkt aan mijn lichaam waren blijven kleven, het was alsof mijn hele leven een totaal andere wending had genomen vanaf het moment dat mijn vader me vertelde dat hij wegging. Nog geen half jaar eerder was ik samen met Esther en Annemieke en onze moeders naar de open dag van het Calvino College geweest. Het had me een leuke school geleken. Het had als een spannend vooruitzicht voor me gelegen: naar een nieuwe school te gaan, het kinderachtige basisonderwijs achter me te laten en een nieuwe periode in mijn leven in te stappen. Dagen waarin er ieder uur een ander vak werd gegeven, met alle-

maal verschillende leraren. Mensen van zestien en zeventien die al bijna volwassen waren zouden in hetzelfde gebouw rondlopen als wij. Lunch in een kantine in plaats van thuis of bij mijn oma, iedere dag een ander rooster – het leek een oneindig interessante en spannende nieuwe wereld. En al zou volgens mijn moeder het Mercatus College vast minstens zo leuk worden als het Calvino zou zijn geweest, ik geloofde er niets van.

Twee dagen voordat mijn eerste jaar op Mercatus begon was ik bij Annemieke thuis geweest, in Dordrecht. Zij en Esther hadden een soort afscheidsfeestje voor me georganiseerd omdat we elkaar waarschijnlijk niet veel meer zouden zien. Het broertje van Annemieke, Roy, had een nestje jonge ratjes in de kooi op zijn kamer en liet dit trots aan mij zien. Ik was meteen verliefd geworden op de donkerste uit de groep, een grijs en piepklein beestje met een roze neusje, donzige vacht en glanzende kraalootjes die nieuwsgierig naar me opkeken.

‘Je mag hem hebben als je wilt,’ had Roy gezegd. ‘Ik zoek nog een tehuis voor ze, want ik kan ze natuurlijk niet allemaal zelf houden.’

Opgetogen had ik Sattnin mee naar huis genomen, in een wollen muts van Annemiekes vader. De hele weg naar huis, met de trein en de metro, had ik de muts stevig met beide handen vastgehouden terwijl ik de kleine Sattnin lieve woordjes toefluiserde. Thuis pakte ik een van de verhuisdozen die nog in mijn kamer stonden van de grond, kieperde de inhoud eruit en bedekte de bodem met krantensnippers en wol. Het eten dat Roy me in een boterhamzakje had meegegeven, strooide ik in een hoekje en voorzichtig zette ik Sattnin neer in zijn tijdelijke huis. Morgen zou ik een mooi hok voor hem kopen bij Rob’s Dierenshop, met een voerbak en een drinkfles en alles wat hij maar nodig had. Glimlachend was ik samen met Sattnin op mijn bed gaan zitten en had hem tegen mijn wang gedrukt. Het was voor

het eerst in weken dat er weer iets moois in mijn leven gebeurde. Maar toen mijn moeder thuiskwam en mijn nieuwe vriendje zag, flipte ze. ‘Zo’n vies beest wil ik niet in mijn huis!’ had ze uitgeroepen. ‘Ratten dragen ziektes met zich mee, Lizzie. Je kunt hem niet houden.’

‘Je bent gek!’ zei ik. ‘Dit is nog maar een baby, hij is zes weken! Het is geen wilde rioolrat met builenpest, het is een huisdier! Mijn huisdier, een schoon beestje! En morgen ga ik een kooi voor hem kopen.’

‘Morgen breng je hem terug naar Annemieke,’ zei mijn moeder beslist. ‘En anders geven we hem aan de kinderboerderij.’

‘Die gebruiken hem als slangenvoer, dat weet je net zo goed als ik! Je hebt zelf gezegd dat je na Rudy geen hond meer wilt, dus nu heb ik een rat, of jij het nu leuk vindt of niet. Hij is van mij en hij blijft van mij en jij blijft eraf.’

Mijn moeder had haar ogen samengeknepen en ze had gezwegen.

Uiteindelijk, toen ook ik niets meer zei maar met mijn armen over elkaar terug bleef staren, zei ze: ‘Als je er maar voor zorgt dat hij nooit ontsnapt. Ik wil hem nergens anders zien dan in jouw kamer, denk daaraan.’

Twée dagen later was het Sattnin bij wie ik ’s avonds troost vond, zijn donzige vacht vochtig van mijn tranen. Ik had geprobeerd Annemieke te bellen, haar te vragen hoe hún eerste dag op de nieuwe school was geweest, maar haar moeder zei dat ze er niet was. Haar mobiel werd niet opgenomen en ze belde me ook niet terug. Ze waren me nu al vergeten.

Ik pakte de foto van mijn oma uit mijn portemonnee, streek zachtjes met mijn wijsvinger over het gladde papier. ‘Was je nog maar hier,’ zei ik zachtjes. ‘Ik mis je zo.’

Ik drukte de foto tegen mijn borst. Mijn moeder was nog niet eens thuis uit haar werk, ze had er geen idee van wat voor

dag ik had gehad. Zelfs op mijn eerste schooldag werkte ze gewoon tot 's avonds laat over.

‘Het was zo vreselijk, oma,’ fluisterde ik. ‘Er waren alleen maar groepjes, alsof iedereen elkaar al jarenlang kende. En omdat ik niet meteen het juiste lokaal kon vinden van het eerste uur, kwam ik als enige pas binnen toen iedereen er al zat. Ze hebben om me gelachen, oma, en de enige tafel die nog vrij was stond helemaal vooraan. Vervolgens heb ik de rest van de dag in ieder lokaal steeds op die plek gezeten, en steeds alleen.’

Mijn oma's blik was nog steeds hetzelfde. Vroeger zou ze nu knikken, een arm om me heen hebben geslagen, rooibosthee voor me zetten. Ze zou naar me luisteren, me het gevoel geven dat ik niet alleen was. Maar dat was ik wel. En Mercatus was een ramp.

In de pauze had ik me afzijdig gehouden, was in de hoek van de aula blijven staan waar ik zag dat ik de enige was die uit een broodtrommel at. Iedereen kocht eten in de kantine.

Toen de dag eindelijk voorbij was en ik naar mijn fiets toeliep, was ik langs een groepje van twee jongens en een meisje gekomen die ik herkende van mijn klas. Het meisje, Sabina heette ze, dacht ik, was in de fietsenstalling aan het zoenen met een van de jongens. Ik deed alsof ik niets zag en liep snel door.

‘Hé!’ riep ze me na. ‘Stond je te gluren? Ik zag je wel, hoor!’

‘Zeker nog nooit twee mensen zien zoenen,’ zei de jongen die, volgens mij, Sebastiaan heette.

Ik negeerde ze, liep verder, maar een ruk aan mijn schouder bracht me tot stilstand. Sabina stond achter me. ‘Ik vroeg je wat.’

‘Ik heb niets gezien.’

Sabina lachte. ‘Kijk nou, jongens, die dikzak wordt helemaal rood!’

De twee jongens kwamen er ook bij staan. ‘Deze trol zit bij ons in de klas, toch?’ vroeg Sebastiaan.

Sabina knikte. ‘Helaas wel. Te stom om het juiste lokaal te vinden en te vadsig om voorbij te kunnen lopen zonder dat ik me eraan stoor.’

‘Ik wil geen trol in de klas,’ zei de andere jongen. Hij gaf me een duw. ‘Oprotten, jij!’

Toen ik even later met mijn fiets langs hen reed, riep Sabina me dreigend na: ‘Tot morgen!’

Toen mijn moeder ’s avonds eindelijk thuiskwam stond ik in de keuken pindakaas uit de pot te lepelen. Op haar vraag hoe het was gegaan, antwoordde ik kort. ‘Ik ga niet meer naar Mercatus. Ik ga naar Calvino.’

Mijn moeder keek me geërgerd aan. ‘Doe niet zo achterlijk.’

‘Ik meen het. Het kan me niet schelen dat ik dan een eind moet reizen iedere dag, maar hier ga ik niet meer naar terug. Echt niet.’

‘Stel je niet zo aan, zeg. Je geeft het niet eens een kans! Een eerste dag op een nieuwe school in je eentje is altijd eng, dat geldt voor iedereen.’ Ze vroeg niet eens wat er dan was gebeurd.

‘Ik ga naar Calvino,’ herhaalde ik.

‘Zolang ik jouw schoolgeld betaal, bepaal ik naar welke school jij gaat, Elizabeth. Je woont nu in Rotterdam, dus ga je naar een Rotterdamse school.’

Ik zette de pindakaas terug en stampte naar mijn kamer. De deur trok ik met een klap achter me dicht.

Het was abnormaal hoe overdreven Denise achter Alec aanliep. Ze deed echt alles om zijn aandacht te trekken, had zelfs geprobeerd bij Riley te slijmen om zo bij Alec in de buurt te komen. Riley was er niet op ingegaan, maar Denise gaf niet op. Ze droeg extreem korte rokjes waarin ze voorover bukte wanneer Alec langsliep en hield zichzelf zolang hij geen oog voor haar had tevreden met jongens die wél geïnteresseerd waren in haar makkelijkheid.

Denise was een van de leerlingen die van een andere school waren ingestroomd. Na de herfstvakantie was ze ineens bij ons in de vierde terechtgekomen omdat ze door 'problemen thuis' niet goed had kunnen functioneren op haar oude school. Maar in plaats van zich afwachtend en bescheiden op te stellen, zoals andere instromers meestal deden, had ze met een enorme hoeveelheid zelfvertrouwen al binnen een paar dagen een bevoorrechte positie in de klas verworven, waarbij ze hoofdzakelijk met de oudere meisjes zoals Sabina omging. Ze had dan wel niet de elitaire opperstatus die Riley had, maar ze werd zeker niet getreiterd zoals ik. Binnen haar eigen kringetje van meelopers was ze populair en bovendien had ze een grote mond, waarmee je bij voorbaat verschoond leek te blijven van pesterijen. Misschien had ik dat ook moeten doen toen ik voor het

eerst op Mercatus aankwam. Gewoon brutaal doen tegen iedereen en zelf geloven dat ik stoer was, dan kwam het in niemand op om je lastig te vallen. De enige door wie Denise uitgelachen werd was Iwan, die haar regelmatig belachelijk maakte in zijn raps. Iwan was samen met Alec en Jorgen een van de meest volwassen jongens uit de klas. Hij hield zich rustig, schreef tijdens de lessen op zijn gemak raps in plaats van aantekeningen en bracht die vervolgens in de aula of op het schoolplein ten gehore. Hij was populair, maar wekte niet de indruk dat hij daar waarde aan hechtte.

De zelfverzekerde soepelheid waarmee Denise zich op Mercatus had gevestigd, leek in niets op de manier waarop ik zelf vier jaar eerder stil en schuchter mijn hoofd om de hoek van de school had gestoken. Als een bange muis met overgewicht was ik aan de brugklas begonnen, nog in shock van de vreselijke zomer die achter me lag. De overgang van het comfortabele badwater van groep acht naar de koude diepte van de middelbare school was iets waar ik niet aan had kunnen wennen. In een wereld waar gerookt werd op het schoolplein, de meisjes make-up droegen en strakke spijkerbroeken, en waar iedereen me leek uit te lachen als ik alleen maar voorbijliep, was ik al vanaf de eerste dag een veel te makkelijk doelwit geweest voor Sabina en haar vriendjes.

Voor Denise was dat allemaal heel anders. Denise was al zestien toen ze op Mercatus aankwam. Ze had uitdagende foto's van zichzelf in haar agenda geplakt en beweerde ingeschreven te staan bij Max Models. Ze was zo dun dat haar ribben te zien waren als ze een strak truitje droeg. Met haar lange zwarte haar, getinte huid en te sexy kleding was ze het tegenovergestelde van het type waar Alec op viel, maar die realiteit kreeg geen kans om door de dikke laag plamuur op Denises gezicht heen te dringen en haar hersenen te bereiken. Ze was ervan overtuigd dat ooit het glorieuze moment zou aanbreken waarop

Alec haar zonnebanklichaam zou verkiezen boven de fragiele bleke schoonheid van Riley. En totdat het zover was teerde ze op de foto's die ze van hem maakte met haar mobiel en fantaseerde ze, wanneer ze zich tijdens de pauze in de toiletten liet betasten door de blowende jongens uit de vijfde, dat het Alecs handen waren die ze op haar billen voelde.

‘Elizabeth,’ zei meneer De Boer toen maatschappijleer was afgelopen en het lokaal leegstroomde, ‘blijf jij even hier?’

Verbaasd keek ik hem aan.

‘Nu?’ Hij knikte.

Terwijl de rest van mijn klas de gang op liep, naar buiten ging en de vrijheid omarde, bleef ik staan. Dit was ons laatste uur en omdat ik wist dat Sabina langs Sundar moest om haar mobiel terug te krijgen die tijdens wiskunde door meneer Schop in beslag was genomen, zou dit eigenlijk het perfecte moment zijn geweest om te ontsnappen. Nu dat niet ging zou Sabina straks alle tijd hebben om me buiten op te wachten. Ik zuchtte. Meneer De Boer had geen idee wat hij aanrichtte.

En wat wilde hij van me? Waarom dachten leraren toch altijd maar dat ze zich met je leven konden bemoeien? Ik kwam naar school, ik deed mijn huiswerk, ik veroorzaakte geen opschudding in de les en ik was nog nooit een jaar blijven zitten. Waarom was dat niet genoeg? Ik was nota bene een vierdeklasser, geen brugsmurf meer die begeleiding nodig had. Waarom lieten ze me dan niet met rust? Want ik wist heus wel waar dit gesprek over zou gaan, het was niet de eerste keer dat een docent zich geroepen voelde mij te helpen. In de brugklas hadden ze mijn situatie eerst even aangekeken, waarschijnlijk omdat ze ervan uitgingen dat ik nu eenmaal nog even mijn draai moest vinden in deze onbekende omgeving. Maar toen ze zagen dat ik me juist steeds meer afzonderde kwamen er pogingen om met me te praten. Ze deden alsof alles goed zou komen als ik

simpelweg vertelde wat er aan de hand was en hoe dat kwam. Dat ze namelijk hadden geconstateerd dat het ‘niet helemaal goed’ met me ging.

Misschien was het beter geweest als ze juist wél meteen al in de eerste klas hadden ingegrepen, in plaats van het zover te laten komen. Niet dat ik ze verteld zou hebben van mijn vader of mijn oma en Rudy of zelfs maar over de verhuizing en al die andere shit, maar misschien zou ik dan wél beter opgewassen zijn geweest tegen het gepest. ‘Je staat er niet alleen voor, Elizabeth,’ zouden ze gezegd kunnen hebben. ‘Er zijn mensen bij wie je terecht kunt.’ Maar zo was het niet gegaan. Toen ik in de eerste zat deden Sabina, Jeremy en Sebastiaan dat jaar voor de tweede keer omdat ze alle drie waren blijven zitten. Hierdoor verbeeldden ze zich dat ze alles al wisten en superstoer waren, en mij pesten was een makkelijke manier om dit aan de rest van de klas te tonen.

Het gebaar van meneer De Boer dat ik tegenover hem moest komen zitten, aan de voorste tafel bij het raam, haalde me uit mijn gedachten en zwijgend nam ik plaats. Op de gang liepen jongens en meisjes langs, zware rugtassen aan hun schouders. Sommigen keken nieuwsgierig naar binnen, anderen waren te druk met elkaar in gesprek om me te zien. Ik draaide in mijn stoel en keek de andere kant op, het raam uit.

Toen meneer De Boer begon te praten, keek ik hem aan. Zijn gezicht stond oprecht bezorgd, waarschijnlijk geloofde hij zelf dat hij iets goeds deed. Net zoals de leraren vóór hem ging hij, na de verplichte belangstelling hoe het met me ging, vrijwel meteen over op mijn ‘positie in de klas’. Het was hem opgevallen dat ik niet happy was op school. Dat ik eigenlijk altijd alleen was en dat ik geen contact leek te hebben met de andere leerlingen.

‘Moet dat dan?’ mompelde ik.

Hij negeerde mijn vraag. ‘Wil je misschien dat ik het er eens

met je moeder over heb? Er komt binnenkort een ouderavond aan en –’

‘Nee, zeg!’

Verbaasd keek hij me aan.

Ik schraapte mijn keel, ging rechtop zitten.

‘Elizabeth,’ zei hij nadrukkelijk, ‘je zult er toch een keer met iemand over moeten praten. Sommige dingen kun je nu eenmaal niet in je eentje oplossen.’

Ik keek weer uit het raam, het schoolplein op, waar Jeremy en Sebastiaan luidruchtig op hun Citta’s heen en weer scheurden, Sabina bij Jeremy achterop. Dat het daar helemaal niet mocht, maakte voor hen niet uit.

‘Het is niet op te lossen.’ Mijn binnensmondse opmerking was nauwelijks te verstaan. Beneden, aan de andere kant van het raam, reden Jeremy en Sebastiaan weg. Sabina zat nog steeds achterop. Ik keek naar ze tot ze uit het zicht waren. Dat was een meevaller, ik kon straks in ieder geval direct naar huis.

‘Wat zeg je?’ vroeg De Boer.

Ik schudde mijn hoofd. ‘Niets. Laat maar.’

Zijn verwarde gezicht negerend, schoof ik mijn stoel naar achteren en stond op. ‘Bedankt voor uw bezorgdheid, maar die is nergens voor nodig.’

Ook De Boer ging staan en legde zijn hand op mijn arm. Meteen deed ik een stap naar achteren. Hij zuchtte. ‘Luister, Elizabeth, ik kan een gesprek voor je regelen met mevrouw Emans. Ik denk namelijk dat je er veel aan zult hebben om eens met haar te praten.’

Mevrouw Emans, die godsdienst gaf, was de vertrouwenspersoon op het Mercatus College. Als je ergens mee zat dan kon je bij haar ‘op de thee’, zoals ze het zelf noemde. Ze had er een speciaal kamertje voor. Soms nodigde ze zelf mensen uit, dan zei ze aan het begin van de les: ‘Andrea, ik wil jou graag uitnodigen om woensdag in de grote pauze bij mij op de thee te